Deelnemersmonitor AKA

1 juni meting cohort 2007-2008

Hans Schuit
Tessa Petrusa
Loes Frietman

Nijmegen, 15 augustus 2008

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt

1. Inleiding

In 2007 heeft het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) uit Nijmegen in opdracht van het toenmalig Gemeenschappelijk Procesmanagement Competentiegericht Beroepsonderwijs onderzoek gedaan naar het functioneren en de effecten van de opleiding tot arbeidsmarktgekwalificeerd assistent (aka). De resultaten van het onderzoek maken integraal onderdeel uit van het Activiteitenverslag AKA 2007, dat door het Procesmanagement in september 2007 is aangeboden aan de minister van OCW.

Onderdeel van het onderzoek uit 2007 was een onderzoek naar de in-, uitstroom- en diplomeringsgegevens over het schooljaar 2006-2007, de zogenaamde 'aka-deelnemersmonitor 2007'. De verwachting was, dat de gegevensverzameling met betrekking tot de instroom, uitstroom en diplomering van aka-deelnemers over het schooljaar 2007-2008 een plek zou krijgen binnen de monitoring van Competentiegericht Onderwijs door het CINOP in opdracht van OCW. Toen begin juni 2008 duidelijk werd, dat dit niet het geval zou zijn, heeft het Procesmanagement MBO 2010, de opvolger van het Gemeenschappelijk Procesmanagement Competentiegericht Beroepsonderwijs, opnieuw aan KBA gevraagd om in de maand juni de aka-deelnemersmonitor uit te voeren.

De resultaten van de aka-deelnemersmonitor 2008 worden hieronder beschreven. Het relatief late tijdstip van opdrachtverlening aan KBA heeft ook tot gevolg gehad dat de aka-opleidingen zelf pas laat op de hoogte zijn gesteld van het uit te voeren onderzoek en de daarvoor benodigde medewerking van de opleidingen. Dit gegeven is waarschijnlijk van invloed geweest op de kwantiteit en de kwaliteit van de medewerking door de aka-opleidingen:

- de respons ligt iets lager dan bij de deelnemersmonitor 2007;
- de kwaliteit van de gegevens over het schooljaar 2006-2007 was beter: meer dan in de gegevens over 2006-2007 is bij de gegevens over 2007-2008 sprake van niet of gedeeltelijk ingevulde vragen;
- tussen de gepresenteerde tabellen die over dezelfde groep deelnemers gaan, zitten in een aantal gevallen verschillen in de aantallen deelnemers, die bij een goed sluitende en toegankelijke administratie, normaliter niet mogelijk zouden zijn.

Bovenstaande constatering impliceert, dat de gegevens zoals deze aangeleverd en verwerkt zijn met een zekere voorzichtigheid geïnterpreteerd dienen te worden. Een meer definitief beeld over instroom, uitstroom en diplomering van aka-deelnemers uit het cohort 2007-2008 is naar verwachting pas beschikbaar in het voorjaar van 2009, als de verwerking van leerlingengegevens over 2007-2008 door CFI is afgerond.

2. Instroom- en uitstroomgegevens cohort 2007-2008

2.1 Onderzoeksrespons

Om te kunnen beschikken over de actuele cijfers over instroom, uitstroom en diplomering van aka-deelnemers heeft KBA in juni 2008 een enquête uitgezet onder coördinatoren op instellingsniveau van aka-opleidingen. In de enquête worden vragen gesteld over deelnemerskenmerken, instroomgegevens, uitstroomgegevens en diplomeringsgegevens van leerlingen uit het cohort 2007-2008.

In totaal zijn van 36 bve-instellingen gegevens ontvangen over de in- en uitstroom van deelnemers over het schooljaar 2007-2008. 14 aka-instellingen bleken niet in staat tot het (tijdig) insturen van de gevraagde monitorgegevens. 1 instelling geeft aan nog geen cijfers aan te kunnen leveren, omdat deze pas aankomend schooljaar met de opleiding van start gaat. De respons is daarmee 70 procent en ligt daarmee iets lager dan het jaar hiervoor (76%).

De rapportage bevat informatie over de verwachte in- en uitstroom van aka-deelnemers gedurende het schooljaar 2007-2008 van alle meewerkende aka-opleidingen. De deelnemende instellingen kennen een evenwichtige spreiding over het land. Onder de deelnemende instellingen zijn 4 aoc's. Met een respons van 70 procent mag verondersteld worden, dat een representatief beeld over de in- en uitstroompraktijk binnen de aka-opleidingen is verkregen.

2.2 Instroom- en uitstroomgegevens aka- cohort 2007-2008

Kwantitatief beeld van de deelnemersaantallen
Tabel 1 geeft inzicht in het aantal aka-deelnemers op de onderzochte opleidingen per 1 oktober 2007. Het aantal op 1 oktober 2007 ingeschreven deelnemers in de deelnemersmonitor 2008 bedraagt 5.753 en vertegenwoordigt daarmee 60 procent van het aantal door CFI geregistreerde aka-deelnemers per 1 oktober 2007 (60% van 9.563 deelnemers). De 'dekking' in termen van deelnemersaantallen in het onderzoek ligt met 60 procent dus lager dan de 'dekking' in termen van bve-instellingen die deelnemen aan de monitor (70 procent neemt deel).

Van de deelnemers in de monitor is 77 procent jonger dan 23 jaar, 56 procent is man en 42 procent is allochtoon. Deze aantallen wijken niet of nauwelijks af van de gegevens over 2006-2007 (respectievelijk 80, 57 en 45 procent).

Tabel 1 – Aka-deelnemers per 1 oktober 2007, uitgesplitst naar leeftijd, sekse en etniciteit

aantal deelnemers per 1 oktober 2007									totaal
16-22 jaar				>23 jaar				ongespecificeerd[1]	
autochtoon		allochtoon*		autochtoon		allochtoon*			
man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw		
1482	1000	1126	822	387	349	176	291	120	5753
26%	17%	20%	14%	7%	6%	3%	5%	2%	100%

* **Definitie 'allochtoon/autochtoon'**
Onder **allochtonen** worden deelnemers verstaan, waarvan één of beide ouders en/of die zelf in een zogenaamd 'doelgroepland' zijn geboren. Voor een volledig overzicht van doelgroeplanden zie de OCW/CFI-regeling Beleidstelling beroepsonderwijs en volwasseneneducatie 2005/2006 (CFI 56096). Over het algemeen vallen EU-landen, rijke Angelsaksische landen en Scandinavische landen buiten de doelgroeplanden. Afsplitsingen van voormalig Joegoslavië, Turkije, Marokko, Suriname en de overzeese gebiedsdelen Antillen, Aruba en Bonaire vallen wel onder de doelgroeplanden. **Autochtonen** zijn deelnemers, die niet allochtoon zijn.

1 Van deze leerlingen zijn wel gegevens verkregen, maar niet uitgesplitst naar sekse, leeftijd en etniciteit.

Gedurende het schooljaar is het aantal deelnemers aan de aka-opleidingen netto gestegen met 339 deelnemers tot 6.092 per 1 juni 2008 (zie tabel 2), een stijging van ongeveer 5,9 procent. Het aandeel van deelnemers jonger dan 23 jaar blijft nagenoeg gelijk met 76 procent. Dit geldt eveneens voor het aandeel mannelijke deelnemers (55%). Het aandeel allochtone deelnemers (39%) loopt iets terug ten opzichte van 1 oktober 2007.

Tabel 2 – Aka-deelnemers per 1 juni 2008, uitgesplitst naar leeftijd, sekse en etniciteit

aantal deelnemers per 1 juni 2008									totaal
16-22 jaar				>23 jaar				ongespe-cificeerd[2]	
autochtoon		allochtoon*		autochtoon		allochtoon*			
man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw		
1605	1093	1146	788	441	365	179	272	203	6092
26%	18%	19%	13%	7%	6%	3%	4%	4%	100%

* zie definitie tabel 1.

Wanneer we de stijging van de deelnemersaantallen tussen 1 oktober 2007 en 1 juni 2008 berekenen op grond van de aangeleverde cijfers over de tussentijdse instroom en de tussentijdse uitstroom verkrijgen we een enigszins afwijkend resultaat. De tussentijdse instroom (zie tabel 3) bedraagt op basis van de monitorgegevens 1924 leerlingen, de tussentijdse uitstroom (zie tabel 4) 1637, een verschil van 287 deelnemers, oftewel een groei van 5 procent ten opzichte van 1 oktober 2007. Dit is vergelijkbaar met de stijging ten opzichte van schooljaar 2006-2007 (5%) volgens dezelfde berekening.

Het verschil tussen beide berekeningswijzen bedraagt 52 deelnemers. De oorzaak van dit verschil is terug te voeren op kleine tegenstrijdigheden in de aangeleverde cijfers, die mogelijk samenhangen met het niet altijd 'bij' zijn van deelnemersadministraties en het relatief laat gestelde verzoek tot medewerking aan de deelnemersmonitor. Bij ongeveer de helft van de aangeleverde monitorgegevens wijkt het saldo van de tussentijdse instroom en uitstroom (het saldo van tabel 3 en 4) licht af van de ontwikkeling van de deelnemersaantallen tussen 1 oktober 2007 en 1 juni 2008 (het saldo van tabel 1 en 2). Welke berekeningswijze de werkelijkheid het beste benadert, is niet met zekerheid te zeggen.

In vergelijking met vorig schooljaar zijn er enkele kleine verschillen in de in– en uitstroomkenmerken van deelnemers. Van de *tussentijdse instroom* in het schooljaar 2007-2008 (zie tabel 3) is 74 procent jonger dan 23 jaar, 53 procent man en 39 procent allochtoon. Over het schooljaar 2006-2007 lagen deze percentages op respectievelijk 78, 56 en 44 procent. De groep deelnemers tussen de 16 en 23 jaar neemt verhoudingsgewijs iets af ten opzichte van het voorgaande jaar: 75 procent in 2007-2008 tegenover 82 procent in 2006-2007.

2 Van deze leerlingen zijn wel gegevens verkregen, maar niet uitgesplitst naar sekse, leeftijd en etniciteit.

Tabel 3 – Omvang tussentijdse instroom uitgesplitst naar leeftijd, sekse en etniciteit

aantal ingestroomde deelnemers tussen 01-10-'07 en 01-06-'08									totaal
16-22 jaar				>23 jaar				ongespe-cificeerd[3]	
autochtoon		allochtoon*		autochtoon		allochtoon*			
man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw		
481	348	361	239	131	122	50	108	84	1924
25%	18%	19%	12%	7%	6%	3%	6%	4%	100%

* zie definitie tabel 1.

Bij de *tussentijdse uitstroom* (zie tabel 4) doen zich ook een paar kleine verschuivingen voor. Er stromen iets minder allochtonen uit (46 procent in 2007-2008 tegenover 49 procent in 2006-2007) en minder mannen (52 procent in 2006-2007 tegenover 58 procent in 2006-2007).

Tabel 4 – Omvang tussentijdse uitstroom, uitgesplitst naar leeftijd, sekse en etniciteit

aantal uitgestroomde deelnemers tussen 01-10-'07 en 01-06-'08								totaal
16-22 jaar				>23 jaar				
autochtoon		allochtoon*		autochtoon		allochtoon*		
man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	
374	271	325	264	115	129	47	112	1637
22%	17%	20%	16%	7%	8%	3%	7%	100%

* zie definitie tabel 1.

Aka-opleidingen kenmerken zich door een grote mate van flexibiliteit. Dit geldt zowel voor de inhoudelijke als voor de organisatorische aspecten van het opleidingenaanbod. De organisatorische flexibiliteit blijkt uit het grote aantal mutaties in deelnemers. Om op 1 juni 2008 les te kunnen geven aan 6092 deelnemers hebben de aka-opleidingen tussen 1 oktober 2007 en 1 juni 2008 3561 mutaties in hun deelnemersbestand verwerkt. Op het totaal aantal ingeschreven deelnemers per 1 juni 2008 gaat het dus om meer dan de helft van het deelnemersbestand (58%). Behalve een indicatie voor de flexibiliteit van de opleidingen vormt dit cijfer tevens een aanwijzing voor de administratieve last, waarmee aka-opleidingen geconfronteerd worden.

Herkomst van de deelnemers

Tabel 5 laat zien dat de instroom zeer divers van aard is. Het grootste aandeel instromers (31%) op 1 oktober is afkomstig uit het vmbo, zonder diploma (31%). De categorie 'anders' is relatief groot (22%). Vermoedelijk is dit terug te voeren op het ontbreken van voldoende tijd bij de aka-opleidingen om de benodigde informatie nader te specificeren.

3 Van deze leerlingen zijn wel gegevens verkregen, maar niet uitgesplitst naar sekse, leeftijd en etniciteit.

Tabel 5 – Herkomst van aka-deelnemers op 1 oktober

herkomst	aantal ingeschreven deelnemers per 1 oktober 2007
01 vmbo met diploma	602 (10%)
02 vmbo zonder diploma	1807 (31%)
03 mbo zonder diploma	406 (7%)
04 praktijkonderwijs	681 (12%)
05 vso zmok	68 (1%)
06 overig vso	143 (3%)
07 NT2/educatietraject	285 (5%)
08 sociale werkvoorziening (WSW)	426 (7%)
09 re-integratietraject gemeente / UWV	122 (2%)
10 uitzendwerk / los-vast werk	10 (0%)
11 anders	1272 (22%)
12 **totaal**	5822 (100%)

De grootste groep tussentijdse instromers (zie tabel 6) behoort tot de groep ongediplomeerde vmbo-verlaters. Dit is overeenkomstig met de gegevens uit 2006-2007 (32%). Ook de overige cijfers zijn grotendeels in lijn met de cijfers over het schooljaar 2006-2007 met uitzondering van de categorie 'anders' (29 procent tegenover 14 procent in 2006-2007). Vermoedelijk hangt ook dit gegeven samen met de relatief korte tijd tussen aankondiging en uitvoering van de deelnemersmonitor.

Tabel 6 – Herkomst van tussentijdse aka-instromers

herkomst	aantal tussentijds ingestroomde deelnemers
01 vmbo met diploma	102 (5%)
02 vmbo zonder diploma	587 (31%)
03 mbo zonder diploma	218 (11%)
04 praktijkonderwijs	112 (6%)
05 vso zmok	9 (1%)
06 overig vso	42 (2%)
07 NT2/edu traject	104 (5%)
08 sociale werkvoorziening (WSW)	147 (8%)
09 re-integratietraject gemeente/UWV	6 (0%)
10 uitzendwerk/ los-vast werk	5 (0%)
11 anders	550 (29%)
12 onbekend	42 (2%)
totaal	1924 (100%)

Resultaten tussentijdse uitstroom

Tabel 7 geeft inzicht in de mate van diplomering bij de tussentijdse uitstroom van de aka-opleidingen in het schooljaar 2007-2008. Ter vergelijking zijn op de onderste regel van de tabel de diplomapercentages van de Deelnemersmonitor 2007 vermeld. Van de 1637 tussentijds uitgestroomde deelnemers verlaten er 452 (28%) de aka-opleiding met een diploma. Het gemiddelde slagingspercentage van de tussentijdse uitstromers ligt daarmee 7 procent hoger dan in 2006-2007. Met uitzondering van autochtone mannelijke deelnemers onder de 23 jaar gaan laten alle groepen tussentijdse uitstromers een (iets) hoger diplomeringspercentage zien dan in het schooljaar 2006-2007.

Tabel 7 – Gediplomeerde en ongediplomeerde tussentijdse uitstroom

	aantal uitgestroomde deelnemers tussen 01-10-'07 en 01-06-'08								totaal
	16-22 jaar				23 jaar en ouder				
	autochtoon		allochtoon		autochtoon		allochtoon		
	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	
met diploma	68	76	54	73	66	68	19	28	452
zonder diploma	306	195	271	191	49	61	28	84	1185
totaal (absolute aantallen)	374	271	325	264	115	129	47	112	1637
Slagingspercentages **2008**	18%	28%	17%	28%	57%	53%	40%	25%	28%
Slagingspercentages **2007**	21%	23%	12%	19%	42%	43%	26%	24%	21%

Verder laat tabel 7 zien, dat het diplomeringspercentage sterk wisselt tussen de onderscheiden groepen van deelnemers: deelnemers van 23 jaar en ouder doen het over het geheel genomen beter dan deelnemers jonger dan 23 jaar. Binnen de groep oudere deelnemers halen autochtone deelnemers vaker een diploma dan allochtone deelnemers. Vrouwen onder de 23 doen het beter dan mannen onder de 23 jaar.

Tabel 8 geeft inzicht in de uitstroombestemming van deelnemers, die tussen 1 oktober 2007 en 1 juni 2008 de aka-opleiding met een diploma hebben verlaten. In 325 van de 452 gevallen (72%) is de uitstroombestemming van gediplomeerde opleidingsverlaters bekend. In 2006-2007 was de uitstroombestemming van 89 procent van de deelnemers bekend. Vermoedelijk hangt dit lagere percentage 'uitstroombestemming bekend' samen met het relatief korte tijdsbestek voor het aanleveren van de onderzoeksgegevens voor de meting uit juni 2008.

Uit tabel 8 blijkt dat voor gediplomeerde tussentijdse uitstromers, waarvan de uitstroombestemming bekend is, de aka-opleiding vooral van belang is als voorportaal voor het volgen van andere beroepsopleidingen binnen het middelbaar beroepsonderwijs: van de groep gediplomeerde tussentijdse schoolverlaters uit 2007-2008 stroomt 76 procent door naar een beroepsopleiding op mbo-niveau, waarvan het merendeel instroomt in een opleiding op mbo-2-niveau. In het jaar 2006-2007 lagen deze percentages op respectievelijk 69 en 50 procent. De uitstroom naar arbeid (12% in 2007-2008 en 15% in 2006-2007) is relatief beperkt.

Tabel 8 – Uitstroombestemming van gediplomeerde uitstromers uit de aka-opleiding

uitstroombestemming	**gediplomeerde uitstroom 2007-2008**	**gediplomeerde uitstroom 2006-2007**
01 werk	40 (12%)	39 (15%)
02 bka-opleiding (bol)	12 (4%)	20 (8%)
03 bka-opleiding (bbl)	0 (0%)	1 (0%)
04 niveau-2-opleiding (bol)	217 (67%)	125 (50%)
05 niveau-2-opleiding (bbl)	14 (4%)	25 (10%)
06 opleiding boven niveau 2	2 (1%)	3 (1%)
07 terug naar voortgezet onderwijs	2 (1%)	0 (0%)
08 naar hulpverleningstraject	1 (0%)	5 (2)
09 naar justitieel traject	1 (0%)	0 (0%)
10 anders, maar bekend	36 (11%)	34 (14%)
totaal	325 (100%)	252 (100%)

Tabel 9 geeft inzicht in de onderscheiden uitstroomdifferentiaties waarbinnen de aka-diploma's door de tussentijdse uitstromers zijn behaald. Naast de resultaten over 2007-2008 zijn ook de scores over 2006-2007 weergegeven. Van 418 (92%) van de 452 tussentijds uitgestroomde diplomeerden is de uitstroomdifferentiatie bekend. 65 procent van de diploma's werd behaald binnen de uitstroomdifferentiatie Economie, 18% binnen Zorg en Welzijn, 12 procent binnen de uitstroomdifferentiatie Techniek en 5 procent binnen de uitstroomdifferentiatie Voedsel en Leefomgeving. Het merendeel van deze diploma's werden binnen de voltijds bol-opleidingen behaald, met als enige uitzondering de uitstroomdifferentiatie Voedsel en Leefomgeving (4% bbl, 1% bol). Met name de stijging van het percentage gediplomeerden binnen de uitstroomdifferentiatie Economie (65 procent in 2007-2008 tegenover 38 procent in 2006-2007) is opvallend te noemen. Deze stijging met 27 procent gaat ten koste van de uitstroomdifferentiaties Techniek (- 22% ten opzichte van 2006-2007) en Zorg en Welzijn (- 10%). Binnen de uitstroomdifferentiatie Voedsel en Leefomgeving stijgt het aantal gediplomeerden van 0 procent in 2006-2007 naar 5 procent in 2007-2008.

Tabel 9 – Aantal diploma's tussentijdse uitstromers naar uitstroomdifferentiatie

uitstroomdifferentiatie	**diploma's 2007-2008**	**diploma's 2006-2007**
01 Voedsel en Leefomgeving (bol-voltijds)	3 (1%)	0 (0%)
02 Voedsel en Leefomgeving (bol-deeltijd)	0 (0%)	0 (0%)
03 Voedsel en leefomgeving (bbl)	18 (4%)	0 (0%)
04 Economie (bol-voltijds)	197 (47%)	85 (30%)
05 Economie (bol-deeltijd)	31 (7%)	3 (1%)
06 Economie (bbl)	43 (11%)	19 (7%)
07 Techniek (bol-voltijds)	31 (7%)	73 (26%)
08 Techniek (bol-deeltijd)	0 (0%)	5 (2%)
09 Techniek (bbl)	20 (5%)	17 (6%)
10 Zorg en Welzijn (bol-voltijds)	71 (17%)	81 (28%)
11 Zorg en Welzijn (bol-deeltijd)	1 (0%)	0 (0%)
12 Zorg en Welzijn (bbl)	3 (1%)	0 (0%)
totaal	418 (100%)	283 (100%)

De coördinatoren blijken weinig zicht te hebben op de uitstroombestemming van *ongediplomeerde* deelnemers, die tussentijds zijn uitgestroomd. Slechts in 57 procent van de gevallen (zie tabel 10) bestaat zicht op de uitstroombestemming.

Tabel 10 – Uitstroombestemming van ongediplomeerde tussentijdse uitstromers uit de aka-opleiding

uitstroombestemming	**ongediplomeerde uitstromers 2007-2008**	**ongediplomeerde uitstromers 2006-2007**
01 werk	110 (11%)	146 (13%)
02 bka-opleiding (bol)	109 (11%)	49 (5%)
03 bka-opleiding (bbl)	8 (1%)	12 (1%)
04 niveau-2-opleiding (bol)	51 (5%)	75 (7%)
05 niveau-2-opleiding (bbl)	2 (0%)	6 (1%)
06 opleiding boven niveau 2	2 (0%)	8 (1%)
07 terug naar voortgezet onderwijs	4 (0%)	10 (1%)
08 naar hulpverleningstraject	40 (4%)	47 (4%)
09 naar justitieel traject	17 (2%)	25 (2)
10 anders maar bekend	239 (23%)	233 (22%)
11 onbekend	440 (43%)	472 (43%)
totaal	1022 (100%)	1083 (100%)

Het percentage van 57 procent bekende uitstroombestemmingen van ongediplomeerde tussentijdse opleidingsverlaters is overigens gelijk aan het percentage over het schooljaar 2006-2007. In beide schooljaren is bovendien de categorie 'anders maar bekend', maar in ieder geval niet passend binnen de categorieën *werk*, *mbo-opleiding*, *hulpverlening* of *justitie*, opvallend hoog. Het totaalbeeld is daarmee weinig gespecificeerd. Gezien de risicokenmerken van de aka-populatie mag dit vage beeld van de exitbestemming van ongediplomeerde opleidingsverlaters enigszins zorgwekkend genoemd worden.

Het relatief beperkte zicht op de uitstroombestemming van tussentijds uitgestroomde ongediplomeerde deelnemers hangt vermoedelijk samen met de mate waarin de aka-opleidingen exitgesprekken voeren met hun voortijdig schoolverlaters. Van de 35 instellingen hebben slechts 25 instellingen gegevens verstrekt over hun exitgesprekken. Van deze 25 instellingen geven 9 instellingen aan met 100 procent van hun deelnemers exitgesprekken gevoerd te hebben. Gemiddeld genomen bedraagt het percentage exitgesprekken 79 procent bij de instellingen die hierover informatie verstrekt hebben.

Naast informatie over het houden van exitgesprekken zijn de aka-opleidingen gevraagd om informatie te geven over het tijdstip van hun ongediplomeerde uitstroom. Slechts in 293 gevallen (25%) waren de opleidingen in staat om het tijdstip van ongediplomeerd vertrek aan te duiden. Van de overige 892 uitvallers is het tijdstip van vertrek niet bekend. Dit gegeven houdt vermoedelijk niet alleen verband met een mogelijk vertroebeld zicht van de opleidingen op de uitstroombestemming van hun deelnemers, maar is waarschijnlijk sterk beïnvloed door de relatief beperkte tijd, die beschikbaar was om de gevraagde gegevens aan te leveren bij de onderzoekers. Van de ongediplomeerde opleidingsstakers, voor zo ver bekend, vertrok 42 procent tijdens de oriëntatiefase en de overige 58 procent tijdens de fase van de uitstroomdifferentiatie tegenover 23 en procent in de Deelnemersmonitor 2007.

Tabel 11 bevat een overzicht van de redenen, die aka-coördinatoren noemen, voor het voortijdig vertrek van hun ongediplomeerde uitstromers. Net als over het schooljaar 2006-2007 geldt, dat een substantieel deel van de vertrekredenen (36%) bekend is, maar niet nader toegelicht wordt, naast een groep van 11 procent onbekende vertrekredenen.

Hoewel het zicht op de vertrekredenen van ongediplomeerde tussentijdse uitstromers op grond van de gegevens uit tabel 11 dus beperkt is, onderstrepen de resultaten het belang van een goed begeleidingssysteem voor aka-deelnemers, zowel wat betreft studie- en loopbaanbegeleiding als wat betreft het tijdig signaleren, interveniëren en verwijzen van problemen in de psycho-sociale sfeer.

De gegevens uit tabel 11 komen grotendeels overeen met de bevindingen ten aanzien van het voorgaande schooljaar. Hoewel het om relatief kleine aantallen gaat, lijkt met name de vermelding van arbeidsmarkt/stagegerelateerde vertrekredenen opvallend: 4 procent in 2007-2008 tegenover 0 procent in het schooljaar 2006-2007.

Tabel 11 – Vertrekredenen ongediplomeerde tussentijdse uitstromers uit de aka-opleiding

vertrekreden	**aantal deelnemers 2007-2008**	**aantal deelnemers 2006-2007**
01 verhuizing, ziekte, overlijden	68 (8%)	83 (8%)
02 sociale en/of psychische problematiek	129 (14%)	176 (16%)
03 leervermogen, leerproblemen	51 (6%)	34 (3%)
04 arbeids/stagemarktgerelateerd: geen BPV-plaatsen beschikbaar, ontslag, faillissement bedrijf etc.	46 (5%)	4 (0%)
05 opleidingsgerelateerd: sfeer, inhoud en vormgeving opleiding, relatie met docenten	45 (5%)	90 (8%)
06 gerelateerd aan loopbaanbegeleiding: studie-, opleidings- en beroepskeuze, intake en voorlichting	137 (15%)	91 (9%)
07 overige bekende redenen	322 (36%)	292 (27%)
08 onbekende redenen	98 (11%)	313 (29%)
09 totaal	896 (100%) *	1083 (100%)

* Niet van alle 1185 tussentijds uitgestroomde deelnemers zijn gegevens ontvangen over hun vertrekreden.

Uitstroomprognose einde schooljaar 2007-2008

Vanwege de deadline voor het aanleveren van het Activiteitenverslag AKA 2007-2008 (1 september 2008) kon voor de onderzoeksrapportage niet op de officiële uitstroomcijfers over het schooljaar 2007-2008 gewacht worden. Daarom is aan de coördinatoren gevraagd een uitstroomprognose te geven voor het einde van het schooljaar op basis van de kennis over de deelnemers op 1 juni. Wat opvalt bij de gegevens over 2007-2008 is dat er in vergelijking met de gegevens over het voorgaande schooljaar een relatief grote groep deelnemers is, die niet gespecificeerd is naar kenmerken als sekse, leeftijd en etnische herkomst. Tabel 12 bevat een diplomaprognose voor de eindejaarsuitstroom van het schooljaar 2007-2008 in vergelijking met dezelfde prognose voor het schooljaar 2006-2007. De prognose over 2007-2008, die uitkomt op 49 procent gediplomeerde uitstromers (inclusief niet-gespecificeerde deelnemers) ligt beduidend lager (- 17%) dan de eindejaarsprognose over 2006-2007 die uitkwam op 66 procent gediplomeerde uitstromers (inclusief ongespecificeerde deelnemers). In beide berekeningswijzen, mét en zonder de gespecificeerde uitstroom, komt de prognose over de eindejaarsuitstroom van de aka-opleidingen voor 2007-2008 beduidend lager uit dan de prognose voor de eindejaarsuitstroom van het voorgaande jaar.

Tabel 12 – Diplomaprognose eindejaarsuitstroom 2007-2008, i.r.t. cijfers prognose 2006-2007

	diplomaprognose uitstromende deelnemers einde schooljaar 2007-2008								totaal	totaal
	16-23 jaar				> 23 jaar				onge-speci-fi-ceerd		(zonder onge-speci-ficeerd)
	autochtoon		allochtoon		autochtoon		allochtoon				
	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw			
met diploma	391	322	264	224	82	69	30	72	534	1988	1454
zonder diploma	378	221	265	168	22	26	18	33	919	2050	1131
totaal	769	543	529	392	104	95	48	105	1453	4038	2585
diploma-prognose **2008**	51%	59%	50%	57%	79%	73%	63%	69%	37%	49%	56%
diploma-prognose **2007**	65%	68%	68%	67%	72%	60%	67%	79%	39%	66%	68%

Van de deelnemers, die op 1 oktober 2006 ingeschreven stonden bij een aka-opleiding, is door CFI vastgesteld in hoeverre zij op 1 oktober 2007 beschikten over een diploma van hun aka-opleiding. Dat blijkt 43.5 procent te zijn. Dit percentage is weliswaar een stuk lager dan de eindejaarsprognose van 66 procent van de aka-coördinatoren in juni 2007, maar ook een stuk hoger dan het CFI-cijfer over diplomering binnen het cohort 2005-2006: van alle deelnemers, die op 1 oktober 2005 bij een aka-opleiding stonden ingeschreven, had op 1 oktober 2006, 30.7 procent een diploma behaald (bron: CFI). Tussen 1 oktober 2006 en 1 oktober 2007 is het diplomeringspercentage onder aka-deelnemers dus flink toegenomen met bijna 13 procent.

Om de cijfers uit de Deelnemersmonitor 2007-2008 vergelijkbaar te maken met de CFI-cijfers hebben we in tabel 13 de diplomeringscijfers van de *tussentijdse* uitstroom gecombineerd met de diplomeringscijfers voor de *eindejaars*uitstroom. Op deze wijze ontstaat een cijfer, dat gedeeltelijk is gebaseerd op gerealiseerde cijfers en dat gedeeltelijk is gebaseerd op een prognose. Hierbij dient overigens aangetekend te worden, dat de diplomering onder de tussentijdse uitstroom zowel in 2006-2007 als in 2007-2008 beduidend lager is dan bij de eindejaarsuitstroom. Tabel 13 bevat de gecombineerde diplomeringscijfers over het schooljaar 2007-2008. Ter vergelijking zijn de cijfers over 2006-2007 eveneens vermeld.

Als we de gegevens op die manier benaderen ligt de inschatting voor het totale slagingspercentage met 43% gediplomeerden voor het volledige schooljaar 2007-2008:
- dicht bij het werkelijke totale slagingspercentage over 2006-2007 (43,5%),
- beduidend lager dan het gecombineerde cijfer over 2006-2007 (55%), en
- iets lager dan de eindejaarsprognose van de coördinatoren van juni 2008 (49%).

Het gecombineerde diplomeringscijfer van 43 procent voor de aka-deelnemers van het cohort 2007-2008 lijkt hiermee een redelijk betrouwbare inschatting van het werkelijke diplomeringscijfer over 2007-2008. Tenslotte, willen we nog wijzen op de mogelijkheid dat het diplomeringspercentage van 43 procent mogelijk een enigszins conservatieve raming van de werkelijkheid zal blijken te zijn. Immers, de gediplomeerde tussentijdse uitstroom voor het schooljaar 2007-2008 ligt met 28 procent 7 procent hoger dan in het jaar 2006-2007 (21 procent tussentijds gediplomeerden). Mogelijk is dit een voorbode van een verdere stijging van de overall-

diplomering binnen aka-opleidingen van 43.5% over het cohort 2006-2007 in de richting van 50 procent. Zekerheid daarover is op dit moment niet te geven. Hiervoor dienen de officiële CFI-analyses in het voorjaar van 2009 afgewacht te worden.

Tabel 13 – Gecombineerde berekening diplomering tussentijdse uitstroom - eindejaarsprognose

	totaal tussentijdse uitstroom plus eindejaarsprognose 2007-2008									totaal	totaal
	16-23 jaar				> 23 jaar				onge-speci-fi-ceerd		(zonder onge-speci-ficeerd)
	autochtoon		allochtoon		autochtoon		allochtoon				
	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw			
met diploma	459	398	318	297	148	137	49	100	534	2440	1906
zonder diploma	684	416	536	359	71	87	46	117	919	3235	2316
totaal	1143	814	854	656	219	224	95	217	1453	5675	4222
overall diploma-percentage **07-08**	40%	49%	37%	45%	68%	61%	52%	46%	58%	43%	45%
overall diploma-percentage **06-07**	53%	56%	54%	57%	63%	54%	50%	62%	39%	55%	55%

Tabel 14 geeft een beeld van de verwachtingen van de aka-coördinatoren van de uitstroombestemming van de gediplomeerde uitstromers aan het einde van het schooljaar 2007-2008. In de meest rechtse kolom worden de verwachtingen ten aanzien van uitstroombestemming van de gediplomeerde eindejaarsuitstroom van 2006-2007 weergegeven. Van de gediplomeerde uitstromers wordt verwacht dat ongeveer 17 procent uitstroomt naar een baan. Dat is hoger dan vorig jaar (10%) en bij de tussentijdse uitstroom 2007-2008 (12%). De uitstroom naar een niveau 2-opleiding (49%) lijkt iets lager te liggen dan vorig jaar (55%) en substantieel lager dan bij de tussentijdse uitstroom 2007-2008 (71%). Wel dient hierbij bedacht te worden, dat een substantieel deel van de aka-deelnemers waarvan de uitstroombestemming op dit moment nog ongewis is, vermoedelijk alsnog in een niveau-2-opleiding zal instromen.

Tabel 14 – Uitstroomprognose voor gediplomeerde uitstromers uit de aka-opleiding

verwachte uitstroombestemming	gediplomeerde uitstromers 2007-2008	gediplomeerde uitstromers 2006-2007
01 werk	301 (17%)	262 (10%)
02 bka-opleiding (bol)	186 (10%)	332 (12%)
03 bka-opleiding (bbl)	66 (4%)	16 (1%)
04 niveau-2-opleiding (bol)	556 (31%)	1092 (41%)
05 niveau-2-opleiding (bbl)	325 (18%)	340 (14%)
06 opleiding boven niveau 2	35 (2%)	51 (2%)
07 nog niet goed in te schatten	315 (18%)	578 (22%)
totaal	1784 (100%) *	2671 (100%)

* van 204 gediplomeerde uitstromers is geen uitstroomprognose verkregen.

Tabel 15 geeft een specificatie van de uitstroomprognose van de gediplomeerde schoolverlaters over de diverse uitstroomdifferentiaties voor de jaren 2007-2008 en 2006-2007.

Tabel 15 – Prognose diplomaverdeling uitstroomdifferentiaties gediplomeerde uitstromers

uitstroomdifferentiatie	prognose einde schooljaar 2007-2008	prognose einde schooljaar 2006-2007
01 Voedsel en Leefomgeving (bol-voltijds)	21 (1%)	42 (2%)
02 Voedsel en Leefomgeving (bol-deeltijd)	0 (0%)	2 (0%)
03 Voedsel en leefomgeving (bbl)	79 (4%)	78 (3%)
04 Economie (bol-voltijds)	779 (40%)	613 (23%)
05 Economie (bol-deeltijd)	0 (0%)	295 (11%)
06 Economie (bbl)	64 (3%)	43 (2%)
07 Techniek (bol-voltijds)	464 (23%)	415 (16%)
08 Techniek (bol-deeltijd)	0 (0%)	384 (14%)
09 Techniek (bbl)	62 (3%)	91 (3%)
10 Zorg en Welzijn (bol-voltijds)	498 (25%)	636 (23%)
11 Zorg en Welzijn (bol-deeltijd)	12 (1%)	55 (2%)
12 Zorg en Welzijn (bbl)	9 (0%)	16 (1%)
totaal	1988 (100%)	2671 (100%)

De afstudeerrichting Economie lijkt iets te groeien in populariteit (43 procent in tegenstelling tot 36 procent vorig jaar). Verder verwachten de coördinatoren dat minder uitstromers (26%) een diploma behalen met de uitstroomrichting Techniek in vergelijking met 33 procent vorig jaar. De

uitstroomdifferentiatie Zorg en Welzijn blijft in 2007-2008 op het zelfde niveau als in 2006-2007(26%). Het zelfde geldt voor de uitstroomdifferentiatie Voedsel en Leefomgeving (5%).

De uitstroomverwachtingen ten aanzien van de ongediplomeerde uitstroom bevatten een aantal onwaarschijnlijkheden. Om deze reden wordt ervan afgezien om hierover te rapporteren.

3. Conclusies

In totaal zijn van 36 bve-instellingen gegevens over de in- en uitstroom van deelnemers over het schooljaar 2007-2008 ontvangen. De respons ligt hiermee op 70 procent. De 35 aka-opleidingen, die cijfers aangeleverd hebben voor de Deelnemersmonitor 2008, vertegenwoordigen 60 procent van het totaal aantal deelnemers (9.563) aan aka-opleidingen, dat op 1 oktober 2007 ingeschreven stond volgens de cijfers van CFI.

Door omstandigheden zijn de betrokken opleidingen pas in een zeer laat stadium geïnformeerd over de deelnemersmonitor 2008 (zie paragraaf 1). Vermoedelijk vanwege het late tijdstip van informeren en de krappe tijd om gegevens aan te leveren is ten opzichte van de Deelnemersmonitor 2007 de respons iets achteruit gegaan (- 4%) en is de kwaliteit van de aangeleverde gegevens in een aantal opzichten minder goed. Dit impliceert dat de conclusies op grond van de onderzoeksgegevens van de Deelnemersmonitor 2008 met een zekere voorzichtigheid geïnterpreteerd dienen te worden.

De belangrijkste conclusies met betrekking tot de in- en uitstroom op aka-opleidingen en kenmerken van de deelnemers zijn de volgende:

1. In de periode tussen 1 oktober 2007 en 1 juni 2008 is het aantal deelnemers netto gestegen met 5 - 5.9 procent. Door inconsistenties in de aangeleverde cijfers is het groeipercentage niet preciezer aan te duiden. In de periode tussen 1 oktober 2006 en 1 juni 2007 neemt het aantal ingeschreven nieuwe deelnemers toe met 33.4 procent. Tegenover deze nieuwe inschrijvingen staat een vertrek van 28.5 procent van de deelnemers, die op 1 oktober 2007 stonden ingeschreven. De netto-aanwas van het aantal deelnemers mag beperkt lijken, het aantal mutaties gedurende de periode tussen 1 oktober 2006 en 1 juni 2007 op het totaal aantal ingeschreven deelnemers per 1 juni 2008 bedraagt 58 procent. In administratief, organisatorisch en onderwijskundig opzicht vraagt deze dynamiek in het deelnemersbestand dus veel van de opleidingen.

2. Ondanks de dynamiek binnen de aka-populatie gedurende het schooljaar blijft de samenstelling hiervan door het jaar heen min of meer gelijk. Het merendeel van de deelnemers is jonger dan 23 jaar (75 - 80 procent), circa 55 procent is van het mannelijk geslacht en ongeveer 40 procent is allochtoon.

3. De grootste groep deelnemers in het cohort 2007-2008 is afkomstig uit het vmbo (41 procent op peildatum 1 oktober 2007). Ongeveer driekwart van de vmbo-instroom op deze datum is ongediplomeerd.

4. Van de tussentijdse uitstroom verlaat 28 procent van de deelnemers de aka-opleiding in het bezit van een diploma. Dit percentage ligt 7 procent hoger dan de 21 procent uit de deel-

nemersmonitor van 2007. Over het algemeen zijn deelnemers van 23 jaar en ouder succesvoller in het behalen van een aka-diploma dan deelnemers van onder de 23 jaar. Dit geldt het sterkst voor autochtone deelnemers van 23 jaar en ouder. Mannelijke deelnemers (zowel autochtoon als allochtoon) van onder de 23 jaar hebben de minste kans op het behalen van een diploma bij tussentijdse uitstroom.

5. Van het merendeel van de gediplomeerde tussentijdse uitstromers (72%) in de onderzoeksgroep is de uitstroombestemming bekend: 12 procent van de bekende uitstroom gaat werken, de grootste groep (76%) stroomt door naar andere opleidingen binnen het mbo met name op niveau 2. Voor gediplomeerde tussentijdse uitstromers vervult de aka-opleiding dus vooral een schakelfunctie richting vervolgonderwijs. Voorbereiding op directe uitstroom naar de arbeidsmarkt is beduidend minder aan de orde. In vergelijking met de deelnemersmonitor 2007 lijkt onderwijs als uitstroombestemming aan belang te winnen (+ 7%).

6. Binnen de groep van gediplomeerde tussentijdse uitstromers doet zich een grote verschuiving voor ten opzichte van de bevindingen uit 2007: 65 procent stroomt uit met een diploma van de uitstroomdifferentiatie Economie. Dit cijfer ligt 27 procent hoger dan in de Deelnemersmonitor 2007. De groei van het aantal Economie-diploma's gaat vooral ten koste van het aandeel Techniekdiploma's (- 22%) en diploma's binnen de uitstroomdifferentiatie Zorg en Welzijn (- 10%).

7. Het zicht van aka-coördinatoren op de bestemming van de ongediplomeerde uitstromers is beduidend minder goed dan op de uitstroombestemming van gediplomeerde aka-uitstromers. Slechts in 57 procent van de gevallen is de uitstroombestemming van ongediplomeerde tussentijdse schoolverlaters bekend. Dit beeld is vergelijkbaar met het beeld uit de Deelnemersmonitor 2007.

8. Een flink deel van de door aka-coördinatoren opgegeven vertrekredenen voor ongediplomeerde tussentijdse uitstromers is ofwel onbekend (11%), ofwel ongespecificeerd (36%). Voor zo ver de redenen van ongediplomeerd tussentijds vertrek bekend en gespecificeerd zijn, liggen deze veelal in de sfeer van psycho-sociale problematiek (14%), opleidingsgerelateerde kwesties (5%), loopbaanbegeleidingsaspecten (15%) en leerproblemen (6%). Hoewel het aldus verkregen beeld onvoldoende volledig en onvoldoende gespecificeerd is, illustreren de door de coördinatoren opgegeven redenen van voortijdig vertrek het belang van een goed ontwikkeld systeem van begeleiden, signaleren en verwijzen binnen de aka-opleidingen.

9. Van 10 instellingen is geen informatie verkregen over het al dan niet houden van exitgesprekken met tussentijdse ongediplomeerde uitstromers. Van de overige 25 aka-opleidingen geven er 9 aan met 100 procent van hun ongediplomeerde tussentijdse uitstromers exitgesprekken te houden. Gemiddeld genomen houden aka-opleidingen exitgesprekken met 79 procent van hun opleidingsstakers. Tussen aka-opleidingen bestaan overigens de nodige verschillen wat dit betreft.

10. Slechts in een kwart van de gevallen hebben de aka-coördinatoren informatie verstrekt over het tijdstip van opleidingsstaken. Voor zo ver coördinatoren het tijdstip van uitval wel hebben aangegeven, ligt dat in 42 procent van de gevallen tijdens de periode van (sector)oriëntatie en voor 58 procent in de uitstroomdifferentiatie. Hoewel de gegevens slechts van een beperkt aantal bve-instellingen verkregen zijn, lijkt deze bevinding te wijzen op een vervroeging van het tijdstip van uitval ten opzichte van de Deelnemersmonitor 2007.

11. Omdat het onderzoek voor het einde van het schooljaar afgerond moest zijn, kon geen gebruik gemaakt worden van feitelijke uitstroom- en/of diplomeringscijfers van het einde van het schooljaar 2007-2008. Daarom is aan de coördinatoren gevraagd een prognose te geven van de gediplomeerde uitstroom op basis van de beschikbare kennis over de deelnemers van het cohort 2007-2008 per 1 juni 2008. Op basis van deze prognoses is de verwachting dat van de uitstromers aan het einde van het schooljaar 49 procent de aka-opleiding met diploma zal verlaten en 51% zonder diploma. Deze prognose ligt beduidend onder het niveau (- 17%) van de eindejaarsprognose uit de Deelnemersmonitor 2007, maar wel boven het niveau (+ 5.5%) van de beschikbare rendementscijfers van CFI over het cohort 2006-2006 (43.5%). De CFI-cijfers zijn overigens inclusief de tussentijdse uitstroom. De coördinatoren lijken met deze prognose voorzichtiger en realistischer dan ten tijde van hun eindejaarsprognose in juni 2007. Gelet op de hogere gerealiseerde tussentijdse uitstroom van het cohort 2007-2008, 28 procent gediplomeerde tussentijdse uitstroom tegenover 21 procent bij de tussentijdse gediplomeerde uitstroom 2006-2007, lijkt het niet onmogelijk dat het totale diplomeringscijfer over 2007-2008 (dus inclusief de tussentijdse gediplomeerde uitstroom) uit zou kunnen komen in de buurt van 50 procent. Uitsluitsel hierover wordt verkregen in het voorjaar van 2009 op grond van analyses door CFI over de gerealiseerde diplomering in het schooljaar 2007-2008.

12. Het merendeel van de gediplomeerde uitstromers aan het einde van het schooljaar 2007-2008 zal naar verwachting de schoolloopbaan vervolgen met een andere mbo-opleiding. De belangrijkste functie van de aka-opleiding blijft dus voorschakelen naar vervolgopleidingen binnen het mbo. Werk lijkt bij de eindejaarsprognose overigens iets aan belang te winnen als uitstroombestemming in vergelijking met de tussentijdse gediplomeerde uitstroom 2007-2008 en de gediplomeerde eindejaarsuitstroom van het cohort 2006-2007.

13. De dominante positie van vervolgopleidingen in het mbo als uitstroombestemming voor aka-gediplomeerden roept de vraag op naar het onderwijssucces van aka-gediplomeerden binnen deze mbo-opleidingen. Het verdient aanbeveling om bij de analyses van BRON-bestanden specifiek op deze doelgroep in te zoomen.

14. In vergelijking met de gediplomeerde eindejaarsuitstroom van juni 2007 lijkt de uitstroomdifferentiatie Economie aan populariteit te winnen: 43 procent in 2008 tegenover 36 procent in 2007). De groei van Economie gaat ten koste van de uitstroomdifferentiatie Techniek (-7%). De groei van diplomering binnen de uitstroomdifferentiatie Economie is overigens niet zo fors als onder de gediplomeerde tussentijdse uitstromers van het cohort 2007-2008, die 27 procent hoger ligt dan hetzelfde cijfer over 2006-2007.